

Секція 5

Психологія

Кучма С.І., студентка юридично-психологічного факультету НАВС *Науковий керівник: Шевченко Л.В.*, кандидат юридичних наук

Юридично-психологічний аспект прокурорської діяльності при захисті прав і свобод людини в Україні

Відповідно до ст. 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Зобов'язання додержувати поваги до прав людини) держава Україна, як Висока Договірна Сторона, гарантує кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції [3].

Відповідно до ст. 8 Конституції України, в Україні визнається і діє принцип верховенства права [4].

Мета доповіді - дослідження психолого-правових аспектів оптимізації функції нагляду за дотриманням прав і свобод людини та громадянина, законів із цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, посадовими і службовими особами, зокрема діяльністю органів прокуратури.

Теоретичні та практичні аспекти функції нагляду за дотриманням прав і свобод людини і громадянина (так званого “загального нагляду”) розглядалися у наукових працях таких учених, як: М. Руденко, С. Стось, В. Сухонос, О. Звірко, В. Тацій, Ю. Грошевий, В. Рудейчук, Л. Давиденко, М. Косюта, Т. Корнякова, О. Михайленко, Г. Середа, С. Слінько та ін. Водночас психологічні аспекти означеної діяльності органів прокуратури в науці не висвітлено.

Психологія відіграє важливу роль в організації всіх видів людської діяльності. З психологічних позицій, нагляд за дотриманням прав та свобод людини і громадянина є видом діяльності, котра здійснюється прокурорськими працівниками через призму взаємин з особами, котрі становлять професійний інтерес, спілкування з якими проходить у психологічно забарвлених відтінках. Професійна діяльність прокурора має чітку правову регламентацію, піднесену до норм закону, а відтак, обов'язковість виконання. З позиції психологічної напруженості саме ця особливість процесуальної діяльності відрізняє її від численних видів людської діяльності, де виконання робіт визначається загальними планами чи інструкціями і створює широкі можливості для вільного здійснення власних уявлень щодо найбільш ефективної організації праці. Правова регламентація обмежує волю прокурорських працівників, підпорядковуючи їхню діяльність чітко встановленому нормами закону порядку. Прокурори під час перевірок, вивчення матеріалів звернень виявляють складні взаємозв'язки

міжособистісних відносин, психологічні суб'єктивні властивості людей, мотиви, що спонукали їх до порушення правових норм. Відтак прокурор, який працює в напрямку так званого “загального нагляду”, має володіти психологічними знаннями, що дозволяють правильно орієнтуватися у складних і заплутаних відносинах та конфліктах.

Для найбільш об'єктивного і кваліфікованого вирішення питань, що постійно постають перед прокурорами, поряд з юридичною та загальною ерудицією, професійним досвідом потрібні також і змістовні знання з психології. Оскільки, досліджуючи негативні явища працівник прокуратури, не забуваємо, що це теж жива людина, крім того що повинен виконати свої функціональні обов'язки відповідно до закону, має зберегти свій імунітет до негативного впливу й уникнути небажаних змін власної особистості, так званої професійної деформації. Проводячи особистий прийом громадян, відповідно до статті 12 Закону України «Про прокуратуру», прокурор повинен правильно оцінювати, з погляду психології, скарги та звернення громадян, які подаються до прокуратури. Велику частину інформації, необхідної в роботі, прокурор отримує саме від громадян, службових та посадових осіб, очевидців, потерпілих та ін. Прокурор змушений ураховувати, що така інформація відрізняється психологічними особливостями і потребує від нього відповідної підготовки. Нерідко наглядовий прокурор у своїй роботі стикається з відкритою чи прихованою протидією осіб, які порушили закон, намагаються уникнути відповідальності, в тій чи іншій формі здійснити тиск, вплинути на його рішення. Для того щоб успішно виконувати свої обов'язки, прокурор, безсумнівно, має володіти високою емоційною стійкістю, працездатністю, розвиненими волевовими якостями. Перед прокурором стоїть широкий спектр завдань. Вони потребують творчого підходу, наявності у представників даної професії таких якостей, як розвинена уява, інтуїція, аналітичне, самостійне мислення, його мобільність, критичність, гнучкість та ін. Таким чином, слід відзначити ще одну важливу, з погляду психологічного аналізу, особливість роботи прокурорів - її творчий характер [5].

Отже, підсумовуючи доповідь хотілося б зазначити, що ґрунтовні знання психологічних аспектів та професійне їх використання працівниками прокуратури при виконанні ними покладених законом обов'язків - захист прав і свобод людини значно покращить рівень роботи та межу довіри до органів прокуратури.

Список використаних джерел:

1. Юридична психологія [Текст]: Підручник. / за заг. ред. В.О. Коновалова., В.Ю. Шепітько. - 2-ге вид., перероб. і доп. - Х.: Право, 2008. - 240 С.
2. <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
4. Конституція України 1996 року
5. Закон України «Про прокуратуру» 2015 р.